

Sisteme de recunoaștere a formelor – Lab 6

Algoritmul de grupare K-means

1. Obiective

În această lucrare de laborator se va rezolva problema grupării unui set de puncte (*clustering*). Aceasta este o metodă de învățare automată nesupervizată, în sensul că etichetele/clasele punctelor nu sunt cunoscute și nici nu sunt necesare în procesul de învățare. Prin utilizarea unor metode adecvate se va identifica structura de bază a datelor și punctele similare vor fi grupate împreună.

2. Fundamente teoretice

Scopul metodelor de grupare (clusterizare) este de a partiționa o mulțime de obiecte în grupuri diferite, unde instanțele dintr-o grupă sunt similare într-un anumit sens. Este o sarcină principală în domeniul de data mining și analiza statistică a datelor. Clusterizarea este folosită în multe domenii precum: învățare computerizată, sisteme de recunoaștere a formelor, analiza imaginilor, bioinformatică, compresie, grafică.

Algoritmul k-means primește ca valori de intrare un set de puncte $X = \{x_i, i = 1:n\}$. Fiecare punct este d-dimensional $x_i = (x_{i1}, x_{i2}, \dots, x_{id})$. Obiectivul metodei k-means este gruparea punctelor în K mulțimi notate cu $S = \{S_k | k = 1:K\}$. Valoarea medie a punctelor din fiecare sub-mulțime este notată cu m_k . Gruparea datelor trebuie realizată astfel încât să fie minimizată funcția obiectiv:

$$J(X, S) = \sum_{k=1}^K \sum_{x \in S_k} dist(x, m_k)$$

unde $dist(.,.)$ este distanța Euclidiană în spațiul d-dimensional:

$$dist(x, y) = \sqrt{\sum_{i=1}^d (x_i - y_i)^2}$$

Aceasta este o problemă NP-hard, dar există anumite soluții aproximative prin care se obțin rezultate bune. Metoda lui Lloyd propune separarea problemei în două părți. Dacă se cunoaște modul în care punctele sunt partiționate se pot calcula mediile, dar nu se pot cunoaște partițiile dacă centrele grupurilor nu sunt cunoscute. Ideea este să se înceapă cu o mulțime aleatoare a centrelor grupurilor și apoi acestea să fie rafinate în mai multe iterații. Este sigur că algoritmul va atinge un minim local, care nu este însă întotdeauna minimul global [2].

Fie L funcția de apartenență pentru fiecare punct, deci $L_i \in 1:K, i = 1:n$. Această funcție returnează grupul din care face parte al i -lea punct. Se începe prin selectarea aleatoare a centrelor grupurilor din punctele din setul de date: $m_k = x_{r_k}$, unde r_k este o valoare întreagă uniform distribuită între $1:n$. Pentru a asigura convergența algoritmului se pot aplica tehnici mai complexe de inițializare. În [2] se definește metoda k-means++

bazată pe selectarea punctelor după o distribuție de probabilitate care penalizează punctele apropiate.

În continuare se aplică iterativ pașii de atribuire și de actualizare. Când apartenența punctelor la grupuri nu se mai modifică sau când se atinge un număr maxim de iterații, algoritmul se termină. Pașii metodei sunt prezentați în algoritmul următor:

Algoritmul K-means

Inițializare – Se selectează aleator K centre din setul de puncte de intrare. Fie r_k o valoare întreagă uniform distribuită din intervalul $1:n$, atunci mediile inițiale sunt selectate ca:

$$m_k = x_{r_k}$$

Atribuire – Fiecare punct din setul de date de intrare este atribuit la clusterul cel mai apropiat. Funcția de apartenență va lua valoarea indexului celui mai apropiat centru:

$$L_i = \operatorname{argmin}_k \operatorname{dist}(x_i, m_k)$$

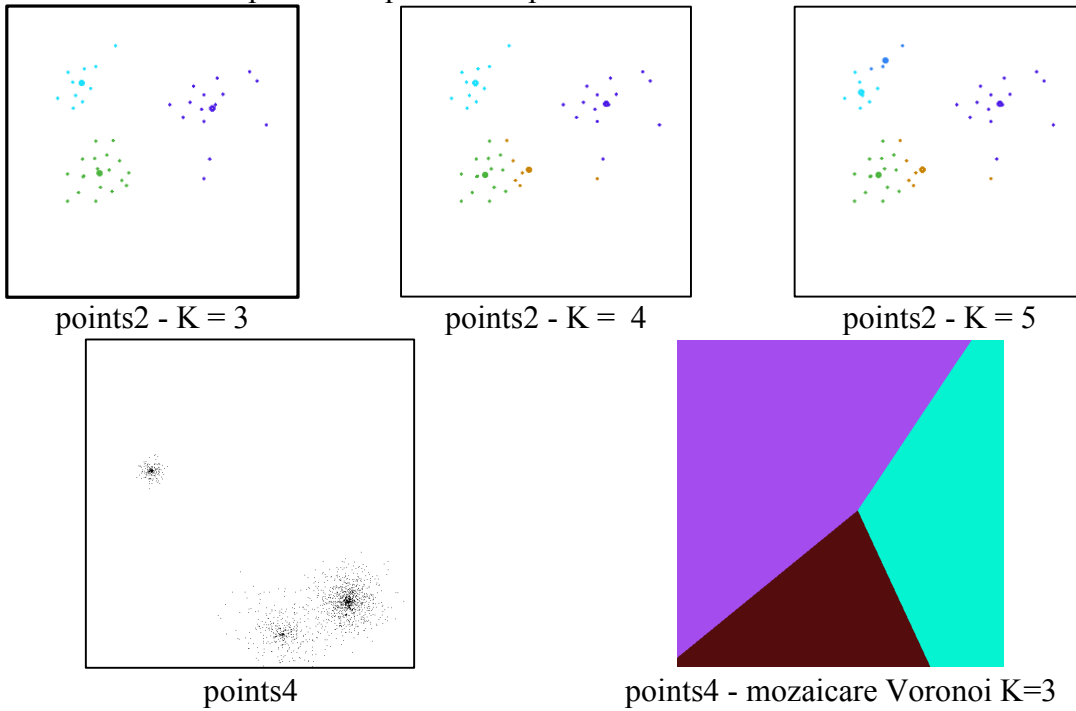
Actualizare – Se recalculează centrele grupurilor pe baza funcției de apartenență. Noile centre ale grupurilor sunt calculate ca media punctelor din acel grup. În formula următoare se însumează toate elementele care aparțin grupului k , adică au funcția de apartenență $L_i = k$.

$$m_k = \frac{\sum_{L_i=k} x_i}{\sum_{L_i=k} 1} = \frac{\sum_{x \in S_k} x}{|S_k|}$$

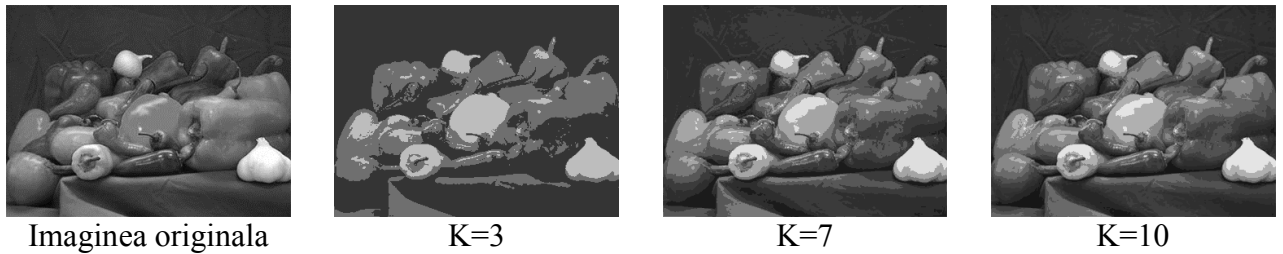
Condiția de terminare – Dacă nu apare nici o schimbare în funcția de apartenență, atunci algoritmul poate fi oprit deoarece calculele viitoare nu vor produce nici o schimbare în valorile mediilor. De asemenea, se poate limita numărul maxim de iterații ale algoritmului. Dacă nici una din condițiile de mai sus nu este îndeplinită, atunci algoritmul continuă cu pasul de atribuire.

3. Exemple de rezultate

Pentru $d=2$, cand algoritmul K-means este rulat pe un set de puncte 2D obtinem urmatoarele rezultate pe fisierul points2.bmp:

Pentru $d=1$, cand algoritmul K-means este rulat pe imagini grayscale obtinem urmatoarele rezultate:

Pentru $d=3$, cand algoritmul K-means este rulat pe imagini color obtinem urmatoarele rezultate:

4. Detalii de implementare

Generarea unei valori întregi aleatoare uniform distribuite din intervalul $[a, b]$ (inclusiv):

```
#include <random>

default_random_engine gen;
uniform_int_distribution<int> dist_img(a,b);
int randint = distribution(gen);
```

Crearea unei imagini color:

```
Mat img(height, width, CV_8UC3);
```

Construire unui tablou de culori aleatoare pentru grupuri:

```
const int K = 3;
Vec3b colors[K];
for(int i=0; i<K; i++)
    colors[i] = {dist_img(gen), dist_img(gen), dist_img(gen)};
```

Atribuirea unei culori $colors[k]$ la poziția (i, j) în imagine:

```
img.at<Vec3b>(i, j) = colors[k];
```

5. Activitate practică

1. Implementați metoda de grupare K-means pentru o mulțime de date generică (puncte d dimensionale). Aplicați iterativ algoritmul până când nu mai apare nici o modificare în funcția de apartenență sau până când numărul maxim de repetări ale algoritmului este atins. Numărul de grupuri este specificat de utilizator în fiecare caz.
2. Aplicați K-means pe o mulțime de puncte din spațiul 2D (imaginile `points*.bmp`)
În acest caz $d=2$.
 - a. Alegeți culori în mod aleator pentru grupuri și colorați punctele în funcție de apartenență.
 - b. Pentru o vizualizare mai bună colorați și vecinătatea punctelor.
 - c. Desenați mozaicarea Voronoi corespunzătoare centrelor grupurilor obținute. Pentru asta colorați fiecare pixel din imagine (și fundalul) bazat pe care este centrul cel mai apropiat.
3. Aplicați K-means pe imagini grayscale. Folosiți ca și trăsătura a unui punct nivelul de gri. În acest caz $d=1$.
 - a. Recolorați imaginea în funcție de intensitatea medie a fiecărui grup.
4. Aplicați K-means pe imagini color. Folosiți ca și trăsătura a unui punct componentele R, G, B (culoarea). În acest caz $d=3$.
 - a. Recolorați imaginea în funcție de culoarea medie a fiecărui grup.
5. Opțional, implementați metoda de inițializare k-means++ din [3].

Referințe

- [1] Cluster analysis Wikipedia article - https://en.wikipedia.org/wiki/Cluster_analysis
- [2] K-means Wikipedia article - https://en.wikipedia.org/wiki/K-means_clustering
- [3] Arthur, David, and Sergei Vassilvitskii. "k-means++: The advantages of careful seeding." Proceedings of the eighteenth annual ACM-SIAM symposium on Discrete algorithms. Society for Industrial and Applied Mathematics, 2007.
- [4] P. Arbelaez, M. Maire, C. Fowlkes and J. Malik. „Contour Detection and Hierarchical Image Segmentation”, IEEE TPAMI, Vol. 33, No. 5, pp. 898-916, May 2011.
- [5] Image segmentation dataset:
<https://www2.eecs.berkeley.edu/Research/Projects/CS/vision/grouping/resources.html>